

1234567

פרק מט

1234567

הפסק טהרה וזמנה

א. אחר שנפסק הדם, אם כבר שלמו ה' ימים, צריכה האשה לעשות הפסק טהרה בסוף היום שלמחרתו מתחלת לספור שבעה נקיים א), לכן בכדי לברר שיום המחרת יהיה נקי מתחלתו, צריכה לעשות ההפסק קודם השקיעה, ואפי' להנוהגין כשיטת ר"ת דאחר השקיעה עדיין יום גמור ואפי' בחו"ל ב), ויש נוהגים להקל בשעת

1234567

א) ב"י וב"ח סי' קצ"ו, וכ"כ הלבוש ס"א שאע"ג שהרגישה שפסקו דמיה, מ"מ צריכה לבדוק שתדע בודאי שנסתמו מעיינה והיא טהורה, וכ"כ לחם ושמלה סק"ב, צ"צ פסקי דינים ס"א וערוה"ש סי"ט. וכ"כ סד"ט סקכ"ג דעיקר בדיקת הפסק טהרה שנתברר שכבר פסקה מלראות זמן מה, דאל"כ דרך הדם להתעכב בחו"ס וכיון שלא נמצא כלום אחר הבדיקה כבר נסתם המעיין עיי"ש. וראה בשו"ת מנחת יחיאל ח"א סי' ל"ד שמבאר למה מעכב הפסק טהרה סמוך לביה"ש, דכל שפנה היום כל חולה נחלש יותר מבעצם היום כי כך טבע אדם בעת שנתחלף היום ללילה נעשה שינוי באדם, וכן נדה אם לא נפסק הדם עדיין ועורקים עדיין לא נתרפאו בביה"ש יוזל מהם הדם, ע"כ אם הי' לה מוך דחוק כל ביה"ש ומצאה טהורה בידוע שכבר נסתמו העורקים ובחזקת טהורה היא, אבל בלא בדקה ביה"ש רק אח"כ בלילה אף שהוא מאוחר או ביום בשחרית יהי' באיזה יום שיהי' חוץ מיום שביעי שחרית לת"ק ולר"י אף ביום ז' שחרית, לא מהני דאין אנו יודעים שמא אחר סילוק ידיה בא דם, אבל כשפסקה בטהרה ביה"ש אף ביום ראשון אז אם בעת ההוא מצאה טהורה בודאי אמרינן דכבר נסתמו עורקים עכ"ד.

ב) כ"כ כתבי דע"ק (בוטשאטש) ליו"ד סי' קצ"ו ומסגרת השלחן סי' קנ"ט אות א', וכ"כ שו"ת דברי יציב סי' צ"ח, ושמעתי ממו"ר מפאפא זצ"ל שסיפר לו הגאון רבי חנוך דוב פדווא זצ"ל מלונדון, שפ"א באו למרן הגה"ק מהרי"ד מבעלזא זצ"ל לשאול אודות ילד שנולד אחר השקיעה מתי

נטעי

פרק מט

גבריאֵל

תיא

יעשה הברית מילה כי ידעו שבבעלזא מחזיקין שיטת ר"ת, וענה מהרי"ד, מה אעשה שבי"ד הגדול בירושלים החליטו לפסוק שאחר השקיעה כבר הוא ביה"ש ע"כ, וסיים מו"ר שדברים אלו נתנו לו אומץ להורות בדאורייתא כהגאונים עכ"ד, וכעיי"ז כתב בשו"ת ויחי יוסף הנספח לשו"ת משפטיך ליעקב סי' ט, לכן גם בהפסק טהרה אין להקל אחר השקיעה. וראה גם בפותח שער סי' י"ז ס"ט שאחר השקיעה הפסידה היום.

וכ"כ שו"ת מהר"י שטייף סי' ק"י לעשות הפסק טהרה קודם השקיעה. וכ"כ ילקוט יוסף הל' נדה דלא מהני הפסק טהרה אחר השקיעה, (אכן חזר אח"כ בספר טהרת הבית עמוד רס"ה). וכ"כ דברי שמואל (ראטה) סי' קצ"ו סק"ב שמעכב אפי' דיעבד הפסק טהרה אחר השקיעה והוסיף שצריך להזהיר ע"ז ולא יסמוך על האשה שקרובה לשכות, לכן ישגיח בכל פעם שתפסיק בטהרה בזמן הנ"ל עכ"ד. וכן ידעתי שהגאון רבי חנוך פאדווא ז"ל מלונדון לא הי' מתיר לאחר השקיעה אף במקום דוחק גדול ע"כ.

פסוק

וכ"כ החפץ חיים בספרו נדחי ישראל פרק מ' אות א' שכתב בדיקת הפסק טהרה צריכה להיות סמוך לשקיעת החמה שהוא עד שעה קודם הלילה, ואם הי' בין השמשות צריכה לשאול שאלה אצל מורה הוראה, וכ"כ בספרו גדר עולם. ולא הבנתי דברי התרגום שם באידיש, שכתב וז"ל איידער די זון גייט אונטער דאס איז אין ערך איין שעה פאר נאכט, און אויב עס איז געווען ווייניגער וויא אין האלבע שעה פאר נאכט דארף זי פרעגען א שאלה, ע"כ. ולא הבנתי דמוכח דס"ל דגם אחר השקיעה מותר בדיעבד וצ"ע.

וכ"כ אבני שהם סי' קצ"ו סק"ה, שמנהג המורי הוראות מקדם קדמתא שלא להכשיר הפסק טהרה שנעשה לאחר שקיעת החמה, וכך היה מנהגו של הגרב"צ אבא שאול זצ"ל, ואדרבא היה מזהיר לכתחלה לבדוק קודם ארבע דקות לשקיעה, לחוש לשיטת אבן האזל ח"ה פ"א מהל' ק"ש, שאף הדר על ההר ממש שהוא רואה הנץ החמה במוקדם ושקיעתה במאוחר, אפ"ה צריך הוא לחשוב זמן זריחה ושקיעה האסטרונומי, כלומר באיזה זמן היתה נראית אילו היה כאן ארץ המישור, ולפ"ז הדר בירושלים (וה"ה לכל יושבי ההרים), צריך לחשוב השקיעה כארבע דקות מוקדם יותר מלוח א"י, ואף שלא נתקבלו דבריו למעשה, מ"מ בכניסת שבת ובהפסק טהרה שהם מדאורייתא, יש לחוש לדבריו עכ"ד. וכ"כ בס' בין השמשות עמ' פ"ב

הדחק אם הפסיקה זמן מועט אחר השקיעה ג), ואין להקל כלל בלי

הוא אומר

שבירושלים עושים הפסק טהרה מ5 דקות או יותר קודם השקיעה, משום שאז היא השקיעה האסטרונומית, (שקיעה בניכוי גובה ההר שהעיר יושבת עליה, והיינו כאילו העיר בגובה פני הים).

ג) בשו"ת באר משה ח"ב סי' ס"א הביא בשם הגאון מהר"ם פיינשטיין זצ"ל לכתחלה יעשה הפסק קודם השקיעה וביעבד עד ט"ו מינוט אחר השקיעה ולא יותר עיי"ש. ופלא שהרי בספרו אגרות משה ח"ד סי' ס"ב כתב דיש להקל עד ג' רבעי מיל הראשונים אחר השקיעה מטעם ס"ס דשיטתם ע"ב מינוט באירופא משא"כ בניו יארק שהם רק חמשים מינוט ועולה ג' רבעי מיל רק ט' מינוט בערך עיי"ש. וכ"כ בשמו תלמידו בקונטרס הל' נדה להרב שמעון איידר, ואילו חתנו הרב טנדלר בחוברת הל' נדה באנגלית הביא בשמו שאין מועיל הפסק טהרה אפי' רגע אחר השקיעה עכ"ד, וכנראה דלהורות לרבים לנשים לא רצה להקל בשום אופן. וראה בשו"ת בית אבי ח"ג סי' קי"ז שדעתו להקל לעשות הפסק טהרה עד תשעה מינוט לפי החשבון באופק של נוא יארק ובשעת הדחק עוד מאוחר עיי"ש.

הוא אומר

וראה בספר בירור הלכה סי' קצ"ו בשם כ"ק אדמו"ר מסאטמאר שליט"א שהעיד בשם דודו כ"ק אדמו"ר מסאטמאר זצ"ל להקל עד עשרים דקות אחר השקיעה עיי"ש, וכן מסר לי כ"ק אדמו"ר מקלויזנבורג זצ"ל בשם חמיו מזו"ר הגה"ק בעל עצי חיים זצ"ל שאפשר להקל עד עשרים מינוט משום שעד אז נראה האור מבחוץ. וכן אמר לי הגאון רבי טוביה גאלדשטיין זצ"ל דבשעת הדחק גדול יש להקל עד עשרים מינוט.

וכתב לי הגאון רבי יעקב יצחק גיימאן שליט"א, לפי זכרוני במדינתנו אונגארן לא החמירו שיהיו בדיקות הפסק טהרה קודם בין השמשות רק כעין שמפורש בס' משנת יעקב שכתבו לו מבעלזא שהקילו לענין מילה כל זמן שהיום בהיר ואינו ניכר תחילת החשכה עכ"ד.

ולמעשה גם המתירים הפסק טהרה בדיעבד אחר השקיעה אין הפירוש שדעתם לכתחלה לבדוק אחר השקיעה, אלא אם עברה ועשתה כן ובאה לשאול לאחר מעשה מורין להקל, ודוקא בדיעבד גמור ושעת הדחק.

נמעי פרק מט גבריאל תיג

שאלת חכם ד), אכן בארץ ישראל לכו"ע אין לעשות הפסק טהרה אחר השקיעה אפילו בדיעבד ה).

1234567

ב. אם איחרה מלגמור כל הבדיקה לפני השקיעה, אך התחלת כניסת העד בפנים היה לפני השקיעה ועד שגמרה כל הבדיקה כראוי כבר הי' אחר השקיעה, עלתה לה הפסק טהרה ו).

ג. אכן לכו"ע אין לעשות ההפסק בבין השמשות ו).

אוצר החכמה

1234567

ד) כן קבלתי מרבותי שהרי א"א להקל לכל שאם יקל בזמן מועט אחר השקיעה יקל יותר, כי המציאות יגיד כיון שאין לנשים זמן קבוע ומסוים יכולות לבוא למכשולות, וע"ד שכתב החזו"א או"ח סי' ל"ז סק"ח גבי החזרת קדרה לתנור סמוך לפיו וז"ל שאין למסור לכל אחד תורה בידו הואיל ואין כאן מחיצה המגדרת בין מקום האסור למקום המותר. וכן ראיתי אצל הגאון מדעברצין זצ"ל למרות שדעתו להקל כמה מינוט בהפסק טהרה אחר השקיעה, עכ"ז כשבא לפניו שאלה גער בו שאינו גכון לנהוג כן. וכן הורה הגאון רבי אהרן קוטלער זצ"ל כשאשה הי' מסופקת אם עשתה איזה מינוט קודם השקיעה או אח"כ וציוה שאין היום עולה מן המנין.

ה) כ"כ בירור הלכה תנינא סי' קצ"ו בשם הגאון פנחס עפשטיין והגאון רבי ישראל יצחק רייזמאן זצ"ל גדולי עיה"ק ירושלים שהורו שלא להקל אפי' רגע אחר השקיעה לעשות ההפסק טהרה עיי"ש. וכ"כ שו"ת קנה בשם ח"ב סי' ע"ח שכן דעתם של גדולי א"י ושכן המנהג עיי"ש. וכ"כ שו"ת ישיב משה עמוד קי"ג שכן הורה הגרי"ש אלישיב שליט"א ושכן הורה החזו"א זצ"ל.

ו) פותח שער סי' י"ז סי"י, כיון שהי' העד בגופה קודם השקיעה מהני.

ז) הנה כתב הרא"ש הלכות נדה בקיצור סוף הלכות מקואות ובדיקה זו תהיה בין השמשות, והובאו דבריו בטור יו"ד סי' קצ"ו. וכתב הב"ח דמש"כ

ד. היות שקשה לדעת בדיוק זמן השקיעה ולפעמים ע"י ההכנות נמשך הדבר עד אחר השקיעה, לכן הנהיגו לעשות בחו"ל ההפסק בזמן הדלקת הנרות של השבת הקודמת ח).

ה. ומלבד זה, עצה טובה לאשה הפוסקת בטהרה שתתחיל את כל הסדר הזה, הרחיצה, ובדיקת ההפסק טהרה לפני זמן של הדלקת הנר בער"ש הקודם, כיון שאם לא תעלה לה הבדיקה הראשונה ותמצא עליו דם או מראה אחר הנוטה לדם, יהיה לה שהות לרחוץ עצמה

בין השמשות לאו דוקא, דהא ביה"ש ספק מן היום ספק מן הלילה. וכ"כ הפרישה שם סק"ד, וכ"כ הלבוש סק"א שלא תבדוק לאחר התחלת ביה"ש, שיש לחוש שמא ראתה בהתחלת ביה"ש והו"ל יום זה יום שפסקה בו, וכ"כ תורת השלמים סק"ב, לחם ושמלה סק"ח, מסגרת השלחן סי' קנ"ט אות ג' ועוד אחרונים. וכ"כ בשו"ת נוב"י מה"ת יו"ד סי' קל"א. (ואין לדייק מדברי ערוך השלחן שם סק"א שכתב דהמנהג הפשוט אצלנו דעד הלילה בודקת, דבא רק למעט שאף אם התפללו ערבית מבעו"י בודקת ג"כ, אבל ודאי לא בביה"ש, וכמו שהתבאר בדבריו בסעיפים הקודמים).

וכ"כ החפץ חיים בקונטרס גדר עולם וקונטרס טהרת ישראל (להגרי"מ טוקצינסקי) סי' י"ב אות ג', וכן נדפס קול קורא מהגאון רבי זעליג ראובן בענגיס זצ"ל אודות משמעות בקונטרס מעין טהור שיש לעשות ההפסק טהרה בביה"ש לזאת יש לפרש שט"ס, ולמעשה ההפסק קודם ביה"ש מבעוד יום דוקא שהחמה עדיין נראית ושלא להוציא עד שיחשיך ויהי ודאי לילה, ואם איחרה מעכב בדיעבד ע"כ.

ח) כ"כ שו"ת יגל יעקב סי' נ"ט, וז"ל אך מכיון שהדבר נמשך זמן מה, אם תתחיל סמוך לשקיעה יהי מאוחר, לכן המובחר להתחיל בזמן הדלקת הנר של השבת הקודמת. וכ"כ בקונטרס טהרת המשפחה, וכן הורה מו"ר מפאפא זצ"ל כמה פעמים כדי שעי"ז יהי לה זמן מדויק מתי לעשות ההפסק טהרה, שאם תמתין עד סמוך לשקיעה יש לחשוש שתתבטל ותתאחר, כיון שזמן השקיעה אין ידוע כ"כ, וכאשר העיד ע"ז הנסיון.

פעם שנית ושלישית, כי הרבה פעמים אין הדמים הנמצאים על בדיקת ההפסק טהרה, דם היוצא כעת מן המקור רק דם שגדבק מהימים הקודמים, אבל אם תתחיל כל הסדר הזה רגעים ספורים קודם השקיעה יכולה היא שתפסיד יום אחד ותפסוק בטהרה רק למחר, והרבה פעמים יכולים להפסיד באופן זה עוד יום או יומיים.

ו. יש שכתבו שזמן בדיקה להפסק טהרה מתחיל כחצי שעה לפני השקיעה ט).

אח"כ 1234567

ז. ראוי להחמיר שלא להשהות עד רגע האחרון שא"א לצמצם אפילו בזמננו שיש מורי שעות י).

ח. יש ללמד הנשים להקדים על הזמנים שמודפסים בלוח יא).

יב. אם צריכה לצאת לדרך או שהיא טרודה וכדומה שא"א לה לעשות בדיקה סמוך לשקיעה, יכולה לעשות ממנחה קטנה שהוא שתי שעות ומחצה זמניות קודם הלילה ואח"כ לפני השקיעה המוך דחוק יב).

ט) שבט הלוי ס"א סק"י וטהרת הבית עמוד דסמוך בכל הש"ס הוא נקרא חצי שעה.

י) הנה בפסקי סידור שו"ע הרב בסוף הל' קר"ש כתב וז"ל ולפי שמורי השעות אין כולם הולכים באמת והוא ספק של תורה, וגם אין ראוי לצמצם, לכן צריך לגמור קר"ש עיי"ש, וה"נ כן, וראה בשו"ת מהרי"ל סי' ק"נ ושו"ת אמרי יושר ח"א סי' פ"ח דאין אנו בקיאים בשיעורים עיי"ש.

יא) כן נדפסו כרוזים מגדולי א"י, וכן הזהיר מו"ר מפאפא זצ"ל שטוב להזהר ולהקדים בכמה דקות זמני שקיעת החמה מהמודפסים בלוחות, שאפשר להמצא בהם טעויות.

יב) עפ"י דג"מ סי' קצ"ו ס"ב ברמ"א ופת"ש סק"ב, ובערוה"ש סי"ט כתב